

Sygn. akt II Ca 729/13

POSTANOWIENIE

Dnia 18 sierpnia 2014 roku

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSO Arkadiusz Lisiecki
Sędziowie:	SSO Paweł Hochman (spr.) SSO Grzegorz Ślęzak
Protokolant:	stażysta Agnieszka Misterkiewicz

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 18 sierpnia 2014 roku

sprawy z wniosku A. P.

z udziałem E. P.

o podział majątku dorobkowego

na skutek apelacji wnioskodawcy i uczestniczki od postanowienia Sądu Rejonowego w Bełchatowie z dnia 24 kwietnia 2013 roku, sygn. akt I Ns 573/11

postanawia:

1. **prostować postanowienie Sądu Rejonowego w Bełchatowie z dnia 24 kwietnia 2013 roku w ten sposób, że w miejsce oznaczenia sygn. akt . „I Ns 241/10” wpisać „I Ns 573/11”;**

2. **z apelacji wnioskodawcy A. P. zmienić zaskarżone postanowienie:**

a) **w pkt. II w ten sposób, że oddalić wniosek uczestniczki E. P. o ustalenie nierównych udziałów w majątku dorobkowym,**

b) **w pkt. IV w ten sposób, że zasądzoną tytułem dopłaty kwotę 52 103, 50 zł podwyższyć do kwoty 94 695 (dziewięćdziesiąt cztery tysiące sześćset dziewięćdziesiąt pięć) złotych,**

c) **w pkt. V w ten sposób, że ustalić iż zasądzona w pkt. IV kwota 94 695 złotych płatna będzie w terminie do dnia 31 grudnia 2015 roku z ustawowymi odsetkami w wypadku uchybienia terminu płatności,**

3. **oddalić apelację uczestniczki E. P. w całości, a apelację wnioskodawcy A. P. w pozostałym zakresie;**

4. *ściągnąć od wnioskodawcy i uczestniczki postępowania po 1 140,90 (jeden tysiąc sto czterdzieści złotych dziewięćdziesiąt groszy) na rzecz Skarbu Państwa- Sądu Okręgowego w Piotrkowie Tryb.;*

5. *znieść wzajemnie między uczestnikami koszty postępowania za instancję odwoławczą.*

Sygn. akt II Ca 729/13

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 24 kwietnia 2013 roku Sąd Rejonowy w Bełchatowie po rozpoznaniu sprawy z wniosku A. P. z udziałem E. P. o podział majątku dorobkowego postanowił:

I. ustalić, że w skład wspólności majątkowej małżeńskiej A. P. i E. P., których wspólność majątkowa małżeńska ustała z dniem 28 kwietnia 2011 roku na skutek wyroku Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim z dnia 6 kwietnia 2011 roku, sygn. akt I C 108/11 - wchodzi następujące składniki:

1) zabudowana nieruchomość położona w miejscowości P., w obrębie (...) gmina S., oznaczona w ewidencji gruntów jako działki o numerach (...) o łącznej powierzchni 0,13 ha, dla której w Sądzie Rejonowym w Bełchatowie urządzona jest księga wieczysta KW Nr (...);

2) nieruchomość położona w miejscowości P., w obrębie (...) gmina S., oznaczona w ewidencji gruntów jako działki o numerach (...) o łącznej powierzchni 0,31 ha, dla której w Sądzie Rejonowym w Bełchatowie urządzona jest księga wieczysta KW Nr (...);

3) nieruchomość położona w miejscowości P., w obrębie (...), gmina S., oznaczona w ewidencji gruntów jako działki o numerach (...) o łącznej powierzchni 1,67 ha, dla której w Sądzie Rejonowym w Bełchatowie urządzona jest księga wieczysta KW Nr (...);

4) udział w wysokości 1/2 (jednej drugiej) w prawie własności nieruchomości położonej w miejscowości P., w obrębie (...) gmina S., oznaczonej w ewidencji gruntów jako działka o numerze (...) o powierzchni 0,18 ha dla której w Sądzie Rejonowym w Bełchatowie urządzona jest księga wieczysta KW Nr (...);

5) samochód osobowy marki V. (...), rok produkcji 1996;

6) samochód osobowy marki O. (...) o nr rej. (...) rok produkcji 1993,

7) przedmioty wyposażenia domu: segment kuchenny, kuchnia gazowa, stół kuchenny, i ława stołowa, pralka automatyczna, szafka na buty, segment pokojowy, stół w dużym pokoju, sześć krzeseł, łóżko, szafka pod telewizor, stolik szklany, trzy obrazy;

II. ustalić, że uczestniczce E. P. przysługuje udział w wysokości 65/100 (sześćdziesięciu pięciu setnych) w majątku dorobkowym stron, a wnioskodawcy A. P. udział w wysokości 35/100 (trzydziestu pięciu setnych);

III. dokonał podziału majątku wspólnego A. P. i E. P. w ten sposób, że:

1) na wyłączną własność E. P. przyznał:

a) nieruchomość opisaną w punkcie I i) położoną w miejscowości P., gmina S., oznaczoną w ewidencji gruntów jako działki o numerach (...), dla której w Sądzie Rejonowym w Bełchatowie urządzona jest księga wieczysta KW Nr (...),

b) samochód osobowy marki O. (...) opisany w punkcie I 6),

c) przedmioty wyposażenia domu opisane w punkcie I 7) ;

2) na wyłączną własność A. P. przyznał:

a) nieruchomość opisaną w punkcie I 2) położoną w miejscowości P., gmina S., oznaczoną w ewidencji gruntów jako działka o numerze (...) o powierzchni 0,31 ha, dla której w Sądzie Rejonowym w Bełchatowie urządzona jest księga wieczysta KW Nr (...),

b) nieruchomość opisaną w punkcie I 3) położoną w miejscowości P., gmina S., oznaczoną w ewidencji gruntów jako działki o numerach (...) o łącznej powierzchni 1,67 ha, dla której w Sądzie Rejonowym w Bełchatowie urządzona jest księga wieczysta KW Nr (...),

c) udział w wysokości 1/2 (jednej drugiej) w prawie własności nieruchomości opisanej w punkcie I 4) położonej w miejscowości P., gmina S., oznaczonej w ewidencji gruntów jako działka o numerze (...) o powierzchni 0,18 ha dla której w Sądzie Rejonowym w Bełchatowie urządzona jest księga wieczysta KW Nr (...),

d) samochód osobowy marki V. (...) opisany w punkcie I 5) ;

IV. zasądził od E. P. na rzecz A. P. kwotę 52.103,50 zł (pięćdziesiąt dwa tysiące sto trzy złote pięćdziesiąt groszy) tytułem dopłaty,

V. zasądzoną od E. P. na rzecz A. P. kwotę 52.103,50 zł (pięćdziesiąt dwa tysiące sto trzy złote pięćdziesiąt groszy) rozłożył na 84 (osiemdziesiąt cztery) równe raty miesięczne, każda w kwocie po 620,28 zł (sześćset dwadzieścia złotych dwadzieścia osiem groszy) płatne w terminie do 15 (piętnastego) dnia każdego miesiąca począwszy od następnego miesiąca po uprawomocnieniu się niniejszego postanowienia, z odsetkami w wysokości określonej w ustawie w razie uchybienia terminowi płatności;

VI. ustalił, że każdy z uczestników ponosi koszty postępowania związane ze swoim udziałem w sprawie;

VII. ściągnął od wnioskodawcy A. P. oraz od uczestniczki E. P. kwoty po 1.708,84 zł (jeden tysiąc siedemset osiem złotych osiemdziesiąt cztery grosze) złotych na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego w Bełchatowie, tytułem zwrotu wydatków tymczasowo wyłożonych przez Skarb Państwa.

Podstawę powyższego rozstrzygnięcia stanowiły przytoczone poniżej ustalenia Sądu Rejonowego:

A. P. i E. P. w dniu 16 listopada 1991 roku zawarli związek małżeński. Wyrokiem z dnia 6 kwietnia 2011 roku, do sygn. akt I C 108/11, Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim Wydział I Cywilny rozwiązał powyższy związek małżeński przez rozwód z winy obu stron. Wyrok uprawomocnił się z dniem 28 kwietnia 2011 roku.

W okresie trwania małżeństwa A. P. i E. P. nabyli w ramach wspólności majątkowej: samochód osobowy marki V. (...) rok produkcji 1996 o wartości 4.000 złotych, samochód osobowy marki O. (...) o nr rej. (...) rok produkcji 1993 o wartości 7.000 złotych oraz przedmioty wyposażenia domu, a to: segment kuchenny, kuchnia gazowa, stół kuchenny i ława stołowa, pralka automatyczna, szafka na buty, segment pokojowy, stół w dużym pokoju, sześć krzeseł, łóżko, szafka pod telewizor, stolik szklany i trzy obrazy, o łącznej wartości 5.000 złotych.

W 1993 roku A. P. wyprowadził się od E. P. i pozostawił ją z małoletnim dzieckiem na okres ponad roku. W tym czasie E. P. mieszkała sama a pomagali jej rodzice.

Na podstawie umowy darowizny z dnia 17 października 1994 roku A. P. i E. P. nabyli od J. S. i Z. S. (rodziców E. P.), w ramach małżeńskiej wspólności ustawowej, nieruchomość położoną w miejscowości P. i P., stanowiącą działki ewidencyjne o numerach (...).

Po około dwóch latach powyższa nieruchomość została przez A. P. i E. P. darowana poprzednim właścicielom tj. J. i Z. S.. Powodem zwrotu nieruchomości było niewłaściwe zachowanie A. P., który nie chciał pracować w gospodarstwie rolnym.

W dniu 5 maja 2004 roku w Szpitalu Wojewódzkim im. (...) II w B., został spisany protokół z ustnego testamentu J. S., w którym tenże przekazał cały swój majątek na rzecz córki E. P..

Umową darowizny z dnia 23.06.2004 roku J. S. i Z. S. ponownie podarowali A. P. i E. P., do ich wspólnego majątku, nieruchomości objęte księgami wieczystymi numer (...), stanowiącymi działki ewidencyjne o numerach (...).

A. P. i E. P. na zasadach małżeńskiej wspólności majątkowej są właścicielami:

- nieruchomości o łącznej powierzchni 1,98 ha, położonej w miejscowości P. i P., gmina S., obejmującej: zabudowaną domem jednorodzinny i budynkami gospodarczymi działkę numer (...) i działkę o numerze (...) o wartości 242.000,- złotych, działkę o numerze (...) o wartości 990,- złotych, działkę o numerze (...) o wartości 1.980,- złotych, działkę o numerze (...) o wartości 5.060,- złotych, działkę o numerze (...) o wartości 6.480,- złotych oraz działkę o numerze (...) o wartości 18.900,- złotych, dla której w Sądzie Rejonowym w Bełchatowie urządzona jest księga wieczysta o numerze KW Nr (...), o łącznej wartości rynkowej 275.410,- złotych,

- nieruchomości o powierzchni 0,31 ha, położonej w miejscowości P., gmina S., oznaczonej w ewidencji gruntów jako działka o numerze (...), dla której w Sądzie Rejonowym w Bełchatowie urządzona jest księga wieczysta KW Nr (...), o wartości rynkowej 14.880,- złotych,

- udziału w wysokości 1/2 w prawie własności nieruchomości o powierzchni 0,18 ha, położonej w miejscowości P., gmina S., oznaczonej w ewidencji gruntów jako działka o numerze (...), dla której w Sądzie Rejonowym w Bełchatowie urządzona jest księga wieczysta o numerze (...), o wartości rynkowej 4.320,- złotych.

E. P. przez cały okres małżeństwa pracowała zawodowo. Obecnie pracuje na 1/2 etatu w (...) uzyskując miesięczne dochody w kwocie 700,- złotych brutto oraz otrzymuje alimenty od A. P. zasądzone na ich wspólnego syna w kwocie 600,- złotych miesięcznie. Mieszka razem z rodzicami w domu znajdującym się na działce o numerze (...).

A. P. w okresie trwania małżeństwa przez większość czasu pracował zarobkowo jakkolwiek bardzo często zmieniał pracę. W okresach, w których pozostawał bez pracy, tj. przez okres łącznie około 5 lat był zarejestrowany jako bezrobotny w PUP. Obecnie wnioskodawca A. P. mieszka w miejscowości P., jest najemcą mieszkania. Pracuje w firmie (...) w P. i uzyskuje miesięczne dochody w kwocie około 3.000,- złotych.

Strony miały osobne budżety, zakupów dokonywały każde ze swojej pensji. A. P. jedynie przekazywał byłej żonie pewne kwoty pieniędzy wg swojego uznania w wysokości około 400 zł miesięcznie. Gdy pracował w delegacji do domu praktycznie wracał jedynie na weekendy a gdy wyjeżdżał pozostawiał E. P. kartę do bankomatu, z której ta mogła korzystać ale jak zastrzegł „nie za często”.

A. P. zarówno w okresach kiedy był zatrudniony jak i wówczas kiedy pozostawał bez pracy, nie angażował się ani w bieżące prace domowe ani przy wykańczaniu domu podarowanego przez rodziców uczestniczki ani też w prace we wspólnym gospodarstwie rolnym. Nie ponosił też bieżących wydatków np. podatków, ubezpieczenia, opłat za energię elektryczną. Rodzice E. P. którzy razem z uczestniczką de facto prowadzili gospodarstwo rolne do 2001 roku musieli w tych pracach wspomagać się innymi osobami. Większość prac w domu stron wykonywał brat E. P., jej szwagier, sąsiedzi bądź wynajęte osoby. Jedyny udział A. P. w prowadzeniu wspólnego gospodarstwa to zakup pieca, grzejników, pomoc w położeniu parkietu w domu stron i jego lakierowaniu. Również większość kosztów związanych z wykańczaniem i urządzaniem domu za wyjątkiem zakupu płytek do kuchni, okien, ponosili rodzice uczestniczki.

Stan faktyczny w rozpoznawanej sprawie w zakresie dotyczącym składu majątku wspólnego małżonków w zasadzie nie był przedmiotem sporu pomiędzy stronami. W tym zakresie Sąd oparł się na ich twierdzeniach, zeznaniach świadków oraz dokumentach przedłożonych w trakcie postępowania. Podstawą dla ustalenia wartości nieruchomości wchodzących w skład majątku wspólnego, Sąd dokonał na podstawie opinii sporządzonej przez biegłego sądowego z zakresu wyceny nieruchomości. Natomiast wartość rynkowa nieruchomości została przyjęta przez Sąd zgodnie z twierdzeniami wnioskodawcy i uczestniczki.

Sąd nie dał wiary zeznaniom wnioskodawcy A. P. w zakresie w jakim twierdził, że przez cały okres trwania małżeństwa pracował zarobkowo, a gdy nie pracował zarobkowo, to pracował we wspólnym gospodarstwie. Powyższe stoi w sprzeczności z zeznaniami złożonymi przez świadków słuchanych przed Sądem.

W następstwie powyższych ustaleń Sąd Rejonowy zważył, iż stosownie do art. 567 § 1 KPC w postępowaniu o podział majątku wspólnego po ustaniu wspólności majątkowej między małżonkami sąd rozstrzyga także o żądaniu ustalenia nierównych udziałów małżonków w majątku wspólnym oraz o tym, jakie wydatki, nakłady i inne świadczenia z majątku wspólnego na rzecz majątku odrębnego lub odwrotnie podlegają zwrotowi. W sprawie takiej Sąd powinien ustalić skład oraz wartości majątku dorobkowego (art. 684 KPC w zw. z art. 567 § 3 KPC).

W trakcie trwania małżeństwa małżonków P. ich stosunki majątkowe małżeńskie podlegały ustawowej wspólności majątkowej i były regulowane przez przepisy kodeksu rodzinnego i opiekuńczego. Przepisy te, zawarte w art. 31-46 KRO w brzmieniu obowiązującym przed nowelizacją z dnia 17 czerwca 2004 roku (ustawa o zmianie ustawy - Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw Dz. U. Nr 162 poz. 1691) stanowiły, że dorobkiem małżonków są przedmioty majątkowe nabyte w czasie trwania wspólności ustawowej przez oboje małżonków lub przez jednego z nich. Również pobrane wynagrodzenie za pracę oraz za inne usługi świadczone przez któregokolwiek z małżonków oraz dochody z majątku wspólnego i majątków odrębnych każdego z małżonków wzbogacają majątek dorobkowy.

Zgodnie z art. 43 KRO oboje małżonkowie mają równe udziały w majątku wspólnym, a jedynie z ważnych powodów każdy z małżonków może żądać, ażeby ustalenie udziałów w majątku wspólnym nastąpiło z uwzględnieniem stopnia, w którym każdy z nich przyczynił się do powstania tego majątku. Oznacza to, że dla przyjęcia nierównych udziałów w majątku wspólnym nie wystarcza porównanie dochodów uzyskiwanych przez każdego z małżonków w trakcie trwania wspólności. Warunkiem ustalenia nierównych udziałów jest łączne spełnienie dwóch przesłanek, a mianowicie istnienia ważnych powodów oraz przyczynienia się małżonków do powstania majątku wspólnego w różnym stopniu. Przez ważne powody rozumie się takie okoliczności, które oceniane z punktu widzenia zasad współżycia społecznego sprzeciwiają się przyznaniu jednemu z małżonków korzyści z tej części majątku wspólnego, do powstania której ten małżonek nie przyczynił się. O stopniu przyczynienia się małżonków do powstania majątku wspólnego nie decyduje przy tym wyłącznie wysokość zarobków lub innych dochodów osiąganych przez małżonków, wykorzystanych na zaspokojenie potrzeb rodziny. Dla jego określenia istotne jest natomiast to, czy małżonkowie racjonalnie gospodarują posiadanymi zasobami, w szczególności, czy ich nie trwonią. Przy ocenie, w jakim stopniu każdy z małżonków przyczynił się do powstania majątku wspólnego, uwzględnia się także nakład osobistej pracy przy wychowaniu dzieci i we wspólnym gospodarstwie domowym (art. 43 § 3 KRO).

W ocenie Sądu Rejonowego w sprawie niniejszej istnieją ważne powody pozwalające przyjąć nierówne udziały małżonków P. w majątku wspólnym. Małżonkowie P. z pewnością w różnym stopniu przyczynili się do powstania majątku wspólnego. Bardziej obrazowe będzie stwierdzenie, że A. P. w niewielkim stopniu przyczynił się do powstania majątku wspólnego. Użyte przez ustawodawcę pojęcie „ważnych powodów” cechuje się znaczną niedookreślonością. Przyjmuje się że pojęcie to nasycone jest elementami niemajątkowymi. „Ważne powody” będą obejmować względy natury etycznej. Powodujące, że w konkretnych okolicznościach równość udziałów małżonków w majątku wspólnym byłaby postrzegana jako rozstrzygnięcie kolidujące z zasadami współżycia społecznego, albo mówiąc inaczej, byłoby uznawane za powszechnie krzywdzące dla jednego z małżonków, pozostające w sprzeczności z powszechnym poczuciem sprawiedliwości (p. E. Skowrońska-Bocian: Rozliczenia majątkowe małżonków, LexisNexis Warszawa 2002).

Ważnym powodem odstąpienia od zasady równych udziałów może być w szczególności naganne postępowanie małżonka, który swoim zachowaniem, zaniedbując swe obowiązki wobec rodziny, nie przyczynia się do powstania majątku wspólnego, a nawet w inny sposób szkodzi rodzinie. Jak już wyżej wskazano przesłankę "ważnych powodów" można łączyć z zasadami współżycia społecznego w tym znaczeniu, że otrzymanie przez jedno z małżonków korzyści z tej części majątku wspólnego, do której powstania ono się nie przyczyniło, pozostawałoby w sprzeczności z tymi zasadami. Natomiast przyczynienie się do powstania majątku wspólnego polega na całokształcie starań każdego z małżonków o założoną rodzinę i zaspokajanie jej potrzeb. Jeżeli więc małżonek nie łoży na utrzymanie rodziny, nie

troszczy się o nią i jest dla niej ciężarem, może być na podstawie tej przesłanki także pozbawiony udziału w majątku wspólnym, (por. orzeczn. SN z dnia 10 listopada 1976 r. II CR 268/76, OSNCP 1977, poz. 188; uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 1995 roku III CZP 41/95 OSNC z 1995 roku Nr 9 poz. 121).

Wśród ważnych powodów ustalenia nierównych udziałów w majątku wspólnym stron należy wymienić: niechęć uczestnika do pracy i pomocy żonie; brak staranności przy wykonywaniu zatrudnienia skutkujący utratą miejsc pracy; nadużywanie alkoholu; przedkładanie własnych przyjemności nad potrzeby rodziny; brak staranności przy prowadzeniu własnej działalności gospodarczej mimo posiadania sił i możliwości zarobkowych; szkodenie rodzinie przez wyrządzanie szkód pod wpływem alkoholu; powodowanie długów.

Istotne jest, że A. P. na okres ponad roku porzucił rodzinę oraz przez okres trwania małżeństwa nie pracował w gospodarstwie, nawet wówczas gdy nie pracował zarobkowo. Okoliczności te wskazują na negatywne nastawienie A. P., a w konsekwencji skutkowało ono nie przyczynianiem się w należyтым stopniu do powiększania majątku wspólnego, a co najmniej do wykorzystania korzyści możliwych do uzyskania z niego. Z ustalonego stanu faktycznego wynika, że A. P. nie przyczynił się do powstania majątku wspólnego stosownie do posiadanych możliwości. Jego brak chęci do przyczyniania się do powstawania majątku wspólnego miał charakter zawiniony.

Oceniając zatem stopień przyczyniania się każdego z małżonków do powstania majątku wspólnego konieczne było wzięcie pod uwagę zaangażowania każdego z nich i realny wpływ ich działań na masę wspólności. Nie sposób nie dostrzec, że podstawowym składnikiem majątku dorobkowego stron jest nieruchomości zabudowana domem mieszkalnym. Nie sposób pominąć również faktu, że składnik ten tak naprawdę znalazł się w majątku stron głównie dzięki staraniom i wysiłkom rodziców wnioskodawczym. Należy jednak zwrócić uwagę, że punkt ciężkości oceny nie znajduje się w tym, jak wysoka była wartość pomocy krewnych jednego małżonka, ale w tym, czy drugi małżonek, przeciwko któremu kieruje się żądanie zmniejszenia jego udziału w majątku wspólnym, spełniał bez rażących uchybień swoje obowiązki względem rodziny i przyczyniał się do powstania wspólnego dorobku, (tak Sąd Najwyższy w postanowieniu z 26 listopada 1973 roku III CRN 227/73 OSNC z 1974 roku Nr 11 poz. 189).

Ustalając zatem udział stron w majątku wspólnym Sąd nie mógł poprzestać na stwierdzeniu, że znaczna jego część powstała z darowizny rodziców uczestniczki, bowiem darowizny i świadczenia przez nich pomoc, kierowana była, jak w większości takich przypadków na polepszenie życia założonej przez dziecko darczyńców rodziny. W literaturze kwestionowana jest podstawa ustalania nierównych udziałów w majątku wspólnym w oparciu o fakt jego otrzymania przez jednego z małżonków, a co dopiero w sytuacji darowizny do wspólności jak w niniejszej sprawie (p. J. Piątkowski: Udziały małżonków w majątku wspólnym, w: Studia z prawa cywilnego). Przy ustalaniu nierównych udziałów Sąd wziął również pod uwagę to, że rodzice uczestniczki dwukrotnie darowali nieruchomości stronom, a pierwsza darowizna została odwołana właśnie z uwagi na niepodejmowanie pracy we wspólnym gospodarstwie przez A. P..

W ocenie Sądu w realiach niniejszej sprawy ustalenie nierównych udziałów na poziomie 65% do 35% wydaje się uzasadnione. Ustalenie tych udziałów w proporcji bardziej zbliżonej do żądanej przez uczestniczkę naruszałoby podstawowe zasady prawa rodzinnego. Jakkolwiek Sąd ustalił, że istnieje podstawa do określenia nierówności udziałów w majątku wspólnym to jednak przy ich ustalaniu należy zachować rozsądne granice uzasadnione realiami konkretnego przypadku. A. P. nie przyczyniał się w należyтым stopniu do powiększania majątku wspólnego oraz opuścił rodzinę na ponad rok czasu. Taka ocena nie powinna jednak przesłaniać kilku lat zgody i akceptowania przez uczestniczkę i jej rodzinę (domowników) charakteru i zachowań wnioskodawcy. W ocenie Sądu zachowanie A. P. jakkolwiek naganne to jednak nie pozwala na ustalenie jego udziału w majątku wspólnym na wysokość niższą niż 40%. Jakkolwiek niechętnie ale podejmował on jednak próby zarobkowania i pomocy rodzinie. Niewykluczone, że po prostu nie potrafił robić tego lepiej.

W świetle łączących strony niniejszej sprawy stosunków majątkowych składniki majątku jakie nabyli oni w trakcie trwania związku małżeńskiego wchodziły do ich majątku wspólnego.

Strony zgodnie wskazały składniki majątku wspólnego zarówno ruchomego jak i nieruchomości, sporów na tym tle nie było sąd należało przyjąć, że brak innych składników majątku podlegających podziałowi.

Jako zasadę przyjmuje się, że w toku postępowania o podział majątku wspólnego rozliczeniu podlega całość stosunków majątkowych między małżonkami według stanu na dzień ustania wspólności majątkowej. Przedmiot podziału stanowi zaś majątek według stanu z daty dokonywania podziału, co oznacza, że podziałem objęte są składniki majątku wspólnego należące do niego w dacie ustania wspólności.

Przedmiotem podziału majątku wspólnego są w zasadzie tylko aktywa, a mianowicie: prawo własności (współwłasności) rzeczy, użytkowanie wieczyste, prawa rzeczowe ograniczone, wkład gruntowy w rolniczej spółdzielni produkcyjnej wraz z przynależną do majątku wspólnego działką siedliskową i przyzagrodową, posiadanie samoistne, ekspektatywa nabycia prawa majątkowego, wierzytelności oraz inne prawa i roszczenia majątkowe. Podział nie obejmuje natomiast długów, a także aktywów należących wprawdzie wspólnie do małżonków, ale obok łączącego ich ustroju majątkowego. Poszczególne składniki majątku stron Sąd przyznał prawo do nich zgodnie z wnioskiem stron, uwzględnieniem faktu użytkowania i posiadania poszczególnych przedmiotów przez każdą ze stron.

Sumując zatem wszystkie powyższe wartości składników majątkowych przypadłych stronom należy wskazać, że wartość majątku przypadłego wnioskodawcy wyraża się kwotą 56.610,- złotych, zaś wartość składników przypadłych uczestniczce wyraża się kwotą 254.000,- złotych. Łączna wartość całego majątku stron wynosi 310.610 złotych. Przyjmując, że udział uczestniczki w majątku dorobkowym winien wynosić 65%, wartość jej udziału winna wynosić 201.896,50 złotych. Przyjmując, że udział wnioskodawcy w majątku dorobkowym winien wynosić 35%, wartość jego udziału winna wynosić 108.713,50 złotych. W tej sytuacji różnica pomiędzy wartością otrzymanych składników a wartością należnego udziału przypadającego wnioskodawcy wynosi 52.103,50 złotych. W następstwie powyższego Sąd zasądził na rzecz wnioskodawcy od uczestniczki kwotę 52.103,50 złotych tytułem dopłaty.

Zważywszy wysokość zasądzonej dopłaty oraz sytuację majątkową uczestniczki przy ewentualnych dopłatach Sąd uznał, że zachodzi konieczność rozłożenia powyższej należności na raty uznając, że wysokość uzyskiwanych dochodów uczestniczki nie pozwala na jednorazowe uiszczenie dopłaty. Ustalając ilość rat, ich wysokość oraz terminy ich płatności Sąd miał na względzie z jednej strony sytuację materialną uczestniczki, uznając że wysokość uzyskiwanych przez nią dochodów, możliwość uzyskania pomocy rodziny, pozwoli na wywiązanie się z, zasądzonej dopłaty. W ocenie sądu rozłożenie należności na wskazane raty płatne w miesięcznych odstępach czasu jest korzystniejsze dla uczestniczki niż konieczność jednorazowej zapłaty całej kwoty dopłaty. Taki sposób płatności z jednej strony powinien być wystarczający dla potrzeb wnioskodawcy, z drugiej pozwalać uczestniczce na systematyczne dokonywanie spłat. Przy ustalaniu terminu płatności i wysokości kolejnych rat Sąd kierował się głównie interesem uczestniczki przyjmując, że nie istnieje żadna nagląca potrzeba ze strony wnioskodawcy A. P., którego sytuacja materialna jest znacznie korzystniejsza.

O kosztach postępowania Sąd orzekł na podstawie art. 520 KPC proporcjonalnie do udziału i wkładu wnioskodawcy i uczestniczki w postępowanie, uznając iż brak jest podstaw do zastosowania § 2 lub 3 tego przepisu. Ponadto Sąd na podstawie art. 83 ust. 2 w zw. z art. 113 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych w zw. z art. 520 § 1 KPC nakazał ściągnąć od wnioskodawcy oraz uczestniczki kwoty po 1.708,84 złotych na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego w Bełchatowie, tytułem zwrotu wydatków tymczasowo wyłożonych przez Skarb Państwa na wynagrodzenie dla biegłego sądowego.

Apelacje od powyższego postanowienia wnieśli pełnomocnicy wnioskodawcy i uczestniczki postępowania.

Pełnomocnik wnioskodawcy zaskarżył wydane postanowienie w punkcie II, IV i V w części ustalenia nierównych udziałów w majątku wspólnym, stron w proporcji 65/100 do 35/100 na korzyść uczestniczki.

Zarzucił mu niewłaściwe zastosowanie przepisu art. 43 § 2 k.r.o. podnosząc, że w ustalonym przez Sąd Rejonowy stanie faktycznym sprawy nie zachodzą „ważne powody” w rozumieniu tego przepisu oraz wskazując, iż majątek

stron darowany został w całości przez rodziców uczestniczki, w sposób dobrowolny, z chęcią obdarowania również wnioskodawcy a sam wnioskodawca w okresie trwania małżeństwa dokonywał na darowanej mu zabudowanej nieruchomości nakładów w postaci remontu domu, pomieszczeń mieszkalnych i gospodarczych, terenu przy domu, przez prawie cały okres małżeństwa pracował zawodowo i m.in. w ten sposób przyczynił się do zaspokajania potrzeb rodziny.

Zdaniem skarżącego powyższe okoliczności powodują brak podstaw do przyjęcia, że udziały stron w majątku dorobkowym są nierówne i że wnioskodawca przyczynił się jedynie w 35/100 części do powstaniu tego majątku i w konsekwencji przyznania wnioskodawcy składników majątku opinanych w punkcie II ust. 2 i spłatę tytułem dopłat w wysokości 52.103,50 zł.

Skarżący zarzucił również Sądowi pierwszej instancji nieuzasadnione rozłożenie spłaty przysługującej wnioskodawcy od uczestniczki na 7 lat, poprzez spłatę 84 równych rat, miesięczne po 620,28 zł każda, w sytuacji, gdy brak było jakichkolwiek podstaw do przyjęcia rozłożenia spłaty przyznanej wnioskodawcy na tak długi okres. W jego ocenie wydaje się godzić w interesy samego wnioskodawcy, który przy takiej formie spłaty nie ma żadnych realnym możliwości zakupu mieszkania dla siebie, w sytuacji gdy wyprowadził się z zajmowanego domu.

Stawiając powyższe zarzuty wniósł o zmianę zaskarżonego postanowienia w punkcie II, IV i V poprzez ustalenie, iż udziały w majątku dorobkowym stron są równe i zasądzenie na rzecz wnioskodawcy spłaty tytułem wyrównania udziałów w wysokości 94.695 zł w terminie 6 miesięcy od uprawomocnienia się postanowienia końcowego w powyższej sprawie, względnie uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie powyższej sprawy ilu ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Bełchatowie.

Pełnomocnik uczestniczki postępowania uczestniczki zaskarżył powyższe orzeczenie w punkcie II i IV zarzucając mu:

1. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za jego podstawę, polegający na przyjęciu tezy, iż uczestniczce E. P. przysługuje udział w wysokości sześćdziesięciu pięciu setnych w majątku dorobkowym stron a wnioskodawcy A. P. udział w wysokości trzydziestu pięciu setnych;
2. naruszenie art. 43 § 2 k.r.o. poprzez jego niepełne zastosowanie w zakresie ustalenia stopnia przyczynienia się stron do powstania majątku.

Wskazując na powyższe, wniósł o zmianę zaskarżonego orzeczenia poprzez ustalenie, iż uczestniczce E. P. przysługuje udział w wysokości dziewięćdziesięciu setnych w majątku dorobkowym stron a wnioskodawcy A. P. udział w wysokości dziesięciu setnych, a co za tym idzie odpowiednie rozliczenie spłaty należnej od uczestniczki na rzecz wnioskodawcy.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Apelacja wniesiona przez pełnomocnika wnioskodawcy w przeważającej części zasługuje na uwzględnienie.

Apelacja wniesiona przez pełnomocnika uczestniczki postępowania podlega oddaleniu w całości.

Na wstępie należy zaznaczyć, że wbrew argumentom przytoczonym w skardze apelacyjnej pełnomocnika uczestniczki postępowania w ocenie Sądu Okręgowego w omawianej sprawie Sąd pierwszej instancji nie dopuścił się błędu w ustaleniach faktycznych. Ustalenia sądu pierwszej instancji znajdują swoje potwierdzenia w zgromadzonym sprawie materiale dowodowym i ustalenia te Sąd Okręgowy przyjmuje za własne.

W uzupełnieniu powyższych ustaleń wskazać jedynie należy, że w postępowaniu przed sądem drugiej instancji Sąd Okręgowy przeprowadził dowód z opinii biegłego geodety na okoliczność możliwości podziału nieruchomości siedliskowej - zabudowanych działek o nr (...) – położonej w gminie S. w obrębie geodezyjnym P.. Intencją dopuszczenia powyższego dowodu było ustalenie czy ewentualny podział tej nieruchomości jest możliwy. Z opinii biegłego wynika taka możliwość (vide: opinia biegłej k. 247).

Fundamentalna dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy była ocena prawidłowości zastosowania przez Sąd pierwszej instancji przepisu art. 43 k.r.o. Wskazany przepis w § 1 jako zasadę wprowadza równy udział małżonków w zgromadzonym w czasie trwania związku małżeńskiego majątku dorobkowym określając jednocześnie w § 2 przesłanki uprawniające sąd do odstąpienia od powyższej zasady. Przeprowadzając analizę wskazanej normy prawnej Sąd pierwszej instancji wskazał na wynikające z doktryny i orzecnictwa poglądy co do sposobu interpretacji art. 43 § 2 k.r.o. wyjaśniając, że przesłankami uprawniającymi do odstąpienia od przyznania byłym małżonkom równych udziałów w majątku dorobkowym są „ważne powody” oraz „różny stopień przyczynienia się małżonków do powstania majątku dorobkowego”. Sąd merita dokonał jednocześnie właściwej interpretacji wskazanych przesłanek.

Uchybienie Sądu pierwszej instancji polegało natomiast na przyjęciu, że w omawianej sprawie przepis art. 43 § 2 k.r.o. ma zastosowanie. Zgodnie ze stanowiskiem Sądu Najwyższego (post. SN z 2.10.1997 r., II CKN 348/97, Legalis) ustalenie nierównych udziałów w majątku wspólnym dopuszczalne jest jedynie w razie łącznego wystąpienia przesłanek wskazanych w zdaniu pierwszym 43 § 2 k.r.o. Jednocześnie Sąd Najwyższy wskazał, że ciężar dowodu wykazania powyższych przesłanek spoczywa na uczestniku postępowania, który zgłosił wniosek o ustalenie nierównych udziałów (art. 6 k.c.). W ocenie Sądu Okręgowego uczestniczka postępowania nie sprostала powyższemu obowiązkowi.

Z ustaleń faktycznych poczynionych przez Sąd pierwszej instancji nie wynika, że małżonkowie P. gromadząc majątek wspólny w różnym stopniu przyczyniali się do jego powstania. Wskazać należy, że najbardziej wartościowe składniki tego majątku zostały przez nich pozyskane w drodze darowizny wchodzącej w skład majątku wspólnego. Na podstawie okoliczności, że darczyńcami byli rodzice uczestniczki postępowania, oraz wobec faktu, że darowizna była poczyniona na rzecz obojga małżonków, nie sposób przyjąć, że powstanie tego majątku stanowiło pochodną większego przyczynienia się E. P. do powstania majątku dorobkowego.

Jak wynika z zeznań uczestniczki postępowania w czasie trwania związku małżeńskiego prowadziła kwaciarnię. Uczestniczka zeznała jednocześnie (w trakcie informacyjnych wyjaśnień – k. 41; potwierdzonych podczas przesłuchania w charakterze strony), że dochód z kwaciarni był w istocie niewielki bo zamykał się w kwocie około 700,- zł. miesięcznie. Wobec powyższego trudno uznać, że dochody jakie uzyskiwali małżonkowie w czasie trwania związku małżeńskiego były na tyle różne, że uzasadnia to przyjęcie, iż uczestniczka w większym stopniu przyczyniła się do powstania majątku dorobkowego. Jak wynika z analizy dokumentów zgromadzonych w aktach sprawy w postaci świadectw pracy oraz informacji z Powiatowego Urzędu Pracy w B. (k 159 – 179) w czasie trwania małżeństwa wnioskodawca był zatrudniony lub korzystał z zasiłku dla bezrobotnych. Wprawdzie Sąd pierwszej instancji nie ustalił jakie dochody uzyskiwał A. P. w czasie trwania małżeństwa, niemniej jednak zasady doświadczenia życiowego pozwalają przyjąć, że nie były one rażąco niższe od tych jakie uzyskiwała jego żona.

W ocenie Sądu drugiej instancji ustalenia faktyczne poczynione w przedmiotowej sprawie nie usprawiedliwiają również zaprezentowanego przez Sąd pierwszej instancji stanowiska jakoby w przedmiotowej sprawie zachodziły okoliczności uzasadniające przyjęcie, że zaistniały ważne względy uzasadniające ustalenie nierównych udziałów. Jak wynika z postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 6 kwietnia 2005 r. (sygn. akt III CK 469/04) okoliczność, że zarobki jednego z małżonków były znacznie niższe niż zarobki drugiego małżonka nie może być jedyną podstawą do przyjęcia, że wystąpiły ważne powody w rozumieniu art. 43 § 2 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego. Podnieść również należy, że ważnym powodem, który pozwala małżonkowi domagać się ustalenia nierównych udziałów w majątku wspólnym (art. 43 § 2 k.r.o.), nie jest okoliczność, że drugi małżonek mógł w większym stopniu niż to czynił przyczynić się do powstania tego majątku, jeżeli w ogóle jego w tym udział był wyższy od udziału małżonka, który występuje ze wspomnianym żądaniem (vide postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 listopada 1999 r. sygn. akt III CKN 447/98). Powyższej przesłanki nie sposób wywieść z okoliczności, że w początkowym okresie trwania małżeństwa wnioskodawca przez około rok nie mieszkał z rodziną. Okoliczność ta choć nie pochwalebna dla wnioskodawcy nie może przesądzać o ustaleniu nierównych udziałów w sytuacji gdy małżonkowie P. prowadzili wspólne gospodarstwo domowe przez okres dziewiętnastu lat.

Jak wynika z postanowienia Sądu Najwyższego z 21 listopada 2002 r. (sygn. akt III CKN 1018/00) przez ważne powody (w rozumieniu art. 43 § 2 k.r.o.). rozumie się takie okoliczności, które oceniane z punktu widzenia zasad współżycia społecznego sprzeciwiają się przyznaniu jednemu z małżonków korzyści z tej części majątku wspólnego, do powstania której ten małżonek nie przyczynił się. Jednocześnie wskazać należy, że jeżeli przez cały czas trwania małżeństwa wnioskodawca pracował zarobkowo, nie trwonił majątku ani nie postępował z nim lekkomyślnie, to nawet jeżeli środki pochodzące z osiągniętych przez jego żonę zarobków..., które wniosła do majątku wspólnego, były znacznie wyższe niż wniesione przez wnioskodawcę, nie uzasadnia to ustalenia nierównych udziałów w majątku wspólnym (vide: postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 maja 2002 r. (sygn. akt I CKN 643/00)

W tym miejscu wskazać należy, że w ocenie Sądu Okręgowego wnikliwa analiza zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego nie uzasadniała przyjęcia zaproponowanego przez Sąd pierwszej instancji wniosku o braku starań wnioskodawcy w pomnażanie majątku dorobkowego. Z przeprowadzonych w przedmiotowej sprawie dowodów nie wynika, aby wnioskodawca trwonił majątek. Nie wynika również aby przeznaczał go tylko na własne potrzeby odmawiając przekazywania osiągniętych dochodów na zaspokojenie potrzeb rodziny. Wnioskodawca udostępniał, żonie kartę bankomatową umożliwiającą korzystanie z jego konta a jego sugestie aby z środków na nim zgromadzonych korzystała z umiarem w świetle zasad współżycia społecznego nie mogą być uznane za nieuprawnione. O przyczynieniu się A. P. do zaspakajania potrzeb rodziny świadczy również to, że jak wynika z ustaleń Sądu pierwszej instancji współuczestniczył w szeregu prac związanych z wykończeniem domu współfinansując zakup instalacji ciepłej, płytek, okien, materiałów niezbędnych na ocieplenie budynku. W toku postępowania uczestniczka E. P. nie udowodniła, że nakłady jakie mąż współfinansował były niewspółmierne do posiadanych przez niego dochodów. Również okoliczność, że wnioskodawca nie uczestniczył w pracach polowych związanych z prowadzeniem gospodarstwa rolnego nie może stanowić podstawy do ustalenia nierównych udziałów. Zważyć należy, że do połowy 2004 r. gospodarstwo rolne stanowiło własność teściów. Ponadto uczestniczka postępowania nie udowodniła, że brak zaangażowania męża w tym zakresie skutkowało zmniejszeniem dochodów rodziny, którą współtworzyli, tym bardziej że biorąc pod uwagę areal gospodarstwa podejmowaną na nim działalność rolniczą trudno z założenia uznać za dochodową.

Reasumując tą część rozważań stwierdzić należy, że wbrew stanowisku Sądu pierwszej instancji w omawianej sprawie nie zaistniały wskazane w przepisie art. 43 § 2 k.r.o. przesłanki uzasadniające ustalenie nierównych udziałów małżonków w majątku dorobkowym. Powyższe implikuje oddalenie apelacji pełnomocnika uczestniczki postępowania jako oczywiście nieuzasadnionej i częściowe uwzględnienie apelacji pełnomocnika wnioskodawcy.

Mając na uwadze powyższe Sąd Okręgowy zmienił zaskarżony wyrok w części (w zakresie pkt II) oddalając wniosek o ustalenie nierównych udziałów.

W toku postępowania przez Sądem drugiej instancji uczestnicy postępowania nie kwestionowali sposobu wyceny poszczególnych składników majątku dorobkowego oraz sposobu ich podziału. Zmiana zaskarżonego wyroku skutkuje podwyższeniem spłaty należnej na rzecz wnioskodawcy do kwoty 94 695,- zł. co znalazło swój wyraz w punkcie 2 lit. a sentencji wyroku Sądu Okręgowego.

Apelacja pełnomocnika wnioskodawcy zasługuje na uwzględnienie również w części odnoszącej się do zarzutu rozłożenia na 84 równych rat miesięcznych. Sąd pierwszej instancji naruszył przepis art. 320 k.p.c. nie uwzględniając przy rozłożeniu zasądzonej spłaty na raty interesów wnioskodawcy, który wobec wyprowadzenia się ze wspólnego domu uczestników nie posiada środków na zakup mieszkania.

Z kolei objęte wnioskiem apelacyjnym pełnomocnika wnioskodawcy żądanie odroczenia terminu płatności spłaty na okres sześciu miesięcy nie mógł być uwzględniony. Uczestniczka postępowania znajduje się w sytuacji finansowej, w której zgromadzenie środków finansowych na spłatę rzędu 100 000,- zł. wymaga stosownego czasu, chociażby w celu zaciągnięcia kredytu bankowego. Jednocześnie wnioskodawca nie wyraził woli przejęcia części nieruchomości siedliskowej stron (vide: pismo pełnomocnika wnioskodawcy z dnia 27 maja 2014 r.), co mogłoby w istotny sposób zmniejszyć wysokość należnej mu spłaty, winien się więc liczyć z uciążliwością związaną z oczekiwaniem na spłatę należnej mu z tego tytułu kwoty. W tym zakresie apelacji wnioskodawcy podlega oddaleniu.

Podstawę procesową powyższego rozstrzygnięcia stanowią przepisy art. 385 k.p.c. i 386 § 2 k.p.c.

O kosztach postępowania odwoławczego Sąd Okręgowy orzekł na podstawie przepisu art. 520 § 1 k.p.c.